

4 Novembermorgen

De nacht nogal rustig. Overdag weer enige bommen. Vanavond weer grote vlucht vliegtuigen naar het Oosten.

5 Novembermorgen

De voornacht nogal onrustig, veel geschut in werking, bommen, granaten, doden. In Nijmegen slaapt bijna alles in de kelder. Weer veel troepenvervoer naar het Zuiden. Vandaag hielden de Engelsen in ons bos een protestantse kerkdienst. Dit was aandoenlijk om bij te zijn. Ze zongen ook enige liederen.

6 Novembermorgen

De voornacht veel geschut, bonken op de ramen. Berg en Dal en Beek moeten evacueren. Zou er een aanval op het Reichswald worden gedaan. De Engelse militairen zijn stom verbaasd dat Nijmegen niet moet evacueren, nu Nijmegen al 6 weken frontstad is en wie weet hoe lang nog. Dagelijks vallen er slachtoffers. In de schemering werd de stad weer in een rookgordijn gehuld. Ik kan soms komende van de stad bijna niets zien. Over heel de stad staan de wagens te stomen.

7 Novembermorgen

De nacht was zeer onrustig, veel geschut in werking.

8 November

Als vorige dagen.

9 November

Als vorige dagen.

10 November

Als vorige dagen.

11 November

Als vorige dagen. De granaten vallen zoveel in de stad, dat de politie de mensen terug houdt. 's Avonds op Berkenoord nog een Engelse soldaat met bloedend hoofd binnengebracht. De dokter heeft gehecht en de soldaat moest bedrust inplaats van naar Aken. Hij zei 'happy', wat best is te begrijpen. Roerend waren de andere soldaten voor hem, een moeder kon hen niet verbeteren.

12 November

De nacht en dag als vorige dagen. Veel transport.

13 November

Als vorige dagen.

14 November

Als vorige dagen.

15 November

Als vorige dagen.

16 November

Vanmorgen om 7 uur zijn onze Engelsen alle vertrokken, waarheen weten ze niet. Ze waren gisterenavond niet vrolijk, door hun vertrek. Vandaag alweer een andere groep gearriveerd, men zegt Canadezen. Even moeten we van beide kanten wennen aan elkaar, die van de vorige groep waren vrienden van ons geworden. Alle dagen in de stad nog vele granaten. De vorige week zijn de Duitsers nog in Beek doorgedrongen. In Nijmegen is nog steeds veel verraad.

17 Nov., 18 Nov., 19 November

Steeds granaten in de stad. De R. Katholieken zijn nog steeds niet verplicht te kerken wegens luchtgevaar. Alle kerkdiensten van de Protestanten worden nog steeds in de schuilkelders gehouden. Ook worden daar al lezingen gegeven. Vanavond in de schemer werd er weer geweldig gestoomd in de stad. Het rookgordijn was zo dicht dat als je er in was, kon je geen hand voor de ogen zien. Binnen korte tijd was boven Nijmegen de hemel bedekt met dikke rookwolken. De Duitsers zijn nog in Mook.

20 November

Granaten, veel geschut. We zijn steeds verbaasd dat we nog vrij zijn, al zien we dat de Engelsen met hun materieel sterk zijn. Doch bedenken we dat de Duitsers nog bij de grens, bij Beek en in Mook zijn. Onze gedachten zijn dag en nacht bij allen in het bezette gebied en in 't bijzonder met hen in de grote steden waar nu kou, hongersnood en bijna geen licht is. Ook zijn we verstomd nu we weten dat door de grote razzia's stromen mannen naar het buitenland worden vervoerd en wat hen daar wacht. We kunnen niet genoeg voor hen bidden of God engelen wil zenden hen te bewaren.

21 Novembermorgen

Zoals deze nacht met de regen van granaten heeft Nijmegen nog niet gekend. 's Nachts half vier heb ik mijn deken en kussen genomen om beneden in de gang te gaan liggen slapen. 's Morgens hoorden we dat er overal in de stad vernielingen en ongelukken zijn gebeurd. Vanmiddag gingen dan ook velen met deken, kussen op de fiets uit de stad trekken.

Wij hebben hier nu een groep Engelsen en Canadezen bij Berkenoord. Ze zijn weinig gentleman en dat waren we van de andere twee groepen gewend. Doch er is een officier aan het hoofd die de leiding goed in handen heeft. Hier wordt hard en economisch gewerkt en voelen we, al doen ze niet sympathiek, dat deze mensen goede krachten zijn tegen Duitsland en daar gaat het toch eigenlijk om.

22 Novembermorgen

De nacht rustig. Vandaag kwam een Engelse militair die door vechten zijn pols half door had.

De Dokter heeft hem gehecht en wij mochten daarbij behulpzaam zijn. Vanmiddag kwam er een andere Engelse militair een bijbel lenen, voor iemand die de eed moest afleggen en daarbij moet de hand op de bijbel liggen. Wij hebben nu alle dagen 2 maal twee uur geen electrisch licht, dit is zeer behelpen, doch we weten dit moet voor de bevrijding en in Amsterdam is het veel erger.

An in Venlo is jarig, maar wij kunnen elkaar nog niet bereiken. Was Venlo ook maar bevrijd, doch ik wil hopen dat die stad niet zo wordt verwoest door de de NSB en de Duitsers als Nijmegen.

23 Novembermorgen

De nacht was rustig. Vandaag liet een Engelse soldaat ons zijn kerstpakket zien, die hij naar huis zond. Het was aandoenlijk al die kleine snuisterijtjes te zien.

24 en 25 November

De nachten nogal rustig, overdag wat granaten.

26 November

De nacht nogal rustig, vanmorgen aan het ontbijt geschrokken door Duitse bommen aan de Hazekampseweg. Een parachutist zagen we. Gisteravond hoorde ik heldendaden vertellen van een familie in onze buurt, die tijdens de bezetting en nu met de Engelsen steeds vooraan gaat.

27 November

De nacht rustig. Onze bioscopen zijn stuk, verbrand, de Engelsen hebben echter hun eigen cinema.

28 November

Nacht nogal rustig, overdag granaten, noodlanding vliegtuig op Nelfkensbos, piloot kwam in de Waal terecht, bleef behouden. Zondag 2 kinderen van familie Jurgens gedood door bom, ook vele Engelsen getroffen. In de Barbarossastraat vallen dagelijks doden.

29 November

Nacht nogal rustig. Vanmorgen in onze eetkamer kleine R.Katholieke dienst met communie. Ook Hollanders konden daaraan deelnemen. Een Engelse aalmoezenier leidde de dienst. Wij zijn er allen bij geweest. We hebben veel zwaarder geschut in de nabijheid gekregen en bonst dit weer tegen onze ramen.

30 November

De nacht veel schieten, ontploffingen. De gehele dag geweldig veel vervoer langs de weg, veel kleine tanks. Geheel Nijmegen en omgeving is overstroomd met militaire wagens, tanks, veel militairen. Wij allen verlangen ernaar dat Nijmegen frontstad af is. Wij zijn in zorg over de inwoners van Venlo en Roermond en ik over Annie en Frans. Volgens zeggen is de gehele bevolking naar Duitsland geëvacueerd.

1, 2 en 3 December

De nachten nogal rustig, zo nu en dan geschut. Overdag zijn de wegen o.a. de Graafseweg haast verstopt wegens het grote militair verkeer, vrachtwagens, tanks. Vandaag hebben wij op Berkenoord aan tafel voor het eerst droog brood gegeten. Dit viel niet mee, dit zagen we aan de gezichten, doch er werd niet geklaagd. In de courant worden steeds mensen gevraagd om aardappelen te rooien in de Betuwe om hongersnood te voorkomen. Aardappelen rooien in December. Vandaag ging weer een groep militairen weg die door de bewoners van de Oude Graafseweg hartelijk werd nagewuifd. We hebben 2 keer per dag twee uren geen stroom, men zegt dat dit nu 2 maal drie uren wordt en we hebben 2 keer per dag gas, tezamen twee en een half uur. Vanavond zuiver witbrood gegeten van militair. Het was zonder boter, maar heerlijk.

4 December

Vandaag naar de kerk geweest. Er worden op vele plaatsen in de stad kerkdiensten gehouden in schuilkelders en dikwijls is nu het tekstwoord over de wederkomst van Jezus. Verleden nacht en ook vandaag regent het granaten. Ik hoorde iemand zeggen die uit de stad kwam 'het is doodangstig op straat'. De Domine zei ook met nadruk 'elk ogenblik kan ook dit kerkgebouw worden getroffen'.

5 Decembervormorgen

Ik heb bijna niet geslapen door het geschut en door de Duitse granaten boven onze stad. Vanmiddag moest ik naar de stad voor levensmiddelen halen, maar moest terugkeren omdat het granaten regende, je hoorde ze vallen slag op slag. Het was doodangstig en zijn er weer vele ongelukken gebeurd. Volgens berichten die zeer waarschijnlijk horen is de Rijnbrug bij Driel bij Arnhem door granaatvuur kapot geschoten en stroomt het

water de Betuwe in en de Engelsen moeten terugtrekken wat ongerustheid in Nijmegen wekt.

6 December

Een paniekdag voor de oostelijke bewoners van Nijmegen geweest, het was een ware granatenregen en de stad is daar weer verschrikkelijk gehavend. De vorige middag zou ik in die buurt naar onze groenteboer gaan en kon er niet door wegens de projectielen en 's nachts is het huis al door granaten vernield. Daardoor hebben we enige dagen zonder aardappelen gezeten en hebben een beetje honger geleden, zoals velen in Nijmegen. Vanmorgen voor het eerst weer een ondergedoken Jood gesproken.

7, 8 en 9 December

De dagen en nachten wat rustiger, doch nog granaten. De kapot geschoten dijk bij Arnhem wordt weer hersteld en het water zakt gelukkig in Rijn en Betuwe.

10 December

Vanmiddag viel een bom twee straten van mij af, ik dacht dat een vliegtuig op mij neer kwam, stond lam, dacht dat mijn laatste uur geslagen was, hoorde de stukken rond neervallen. Er vielen weer doden en gewonden.

Dinsdag 19 December

De laatste week geen granaten boven de stad. De voedseltoestand is nijpend, bijna of geen aardappelen, bijna geen boter of vetten, heel weinig melk, geen suiker, weinig brood al is het brood iets beter van kwaliteit. Mensen bedelen de Engelse kampen voedsel af, wat weer is af te keuren omdat de Engelse militairen het zelf niet overroyaal hebben, al is hun waar zeer goed. Engelsen zijn steeds zeer welkome gasten bij de burgers, zelf zijn Hollandse jongens bij de meisjes helemaal niet in tel, ze moeten nu een Engelsman.

Ons fietshok dient op 't ogenblik voor gevangenis. Er staat een militair met geweer voor en binnen is een wachter. De twee gevangenen zijn door een ketting aan elkaar verbonden. De gevangenen trachten hun narigheid weg te zingen, we hoorden ze tenminste bijna de hele dag zingen. Dagelijks zijn we nu ontdaan door het geluid van vliegende bommen¹ die betrekkelijk laag over ons huis gaan en naar Luik en Antwerpen worden afgeschoten. 's Avonds zien we ze als een lichtgevende grote ster snel voorbij gaan. De nood onder de dieren wordt ook groot in verband met voedsel en gebeuren er vreselijke dingen, zoals verleden Zondag. Door een bom in de stad spatten er mensen

¹ Vliegende bommen: V1 (jp)

uiteen en een hond ging er met een stuk vandoor, tot grote ontzetting van de omstanders, er ging een gegil op. Al weken staan gekiste lijken op het kerkhof onbegraven, die wachten op de afwezigheid van familie elders. Er zijn ontzettend veel mensen door Duitse granaten gesneuveld en de stad en omgeving daardoor nog meer vernield. Het is verschrikkelijk het wonen van de meeste Nijmegenaren in de kelders. We hebben nu twee maal twee en één maal twee en een half uur per dag geen electriciteit en de kaarsverlichting is bijna uitgeput. Steeds meer mensen in je omgeving, waarvan alles verbrand is, even zijn ze zeer ontdaan, daarna staat men versteld hoe moedig het wordt gedragen en hoort men hen spreken 'kracht naar kruis'.

Woensdag 20 December

Vannacht heeft het weer granaten geregend in de stad, ook veel in de avond daarvoor.

De volgende morgen informeerde men bij elkaar hoe het was. We hebben een beetje angst dat de Duitsers ook in Nijmegen een inval zullen doen, evenals nu in België²

Zondag 24 December

De nachten onrustig, voor enige nachten is het zeer spannend voor Nijmegen geweest, we hopen doch van harte dat de Duitsers hier niet meer komen. De Engelse soldaten moeten nu steeds hun geweer bij zich dragen. De inval der Duitsers in België is soms iets gunstiger voor de Engelsen, doch vandaag waren de berichten maar matig. Dagelijks vliegen er vliegende bommen over, waarop wordt geschoten. De afgebrande en vernielde huizen worden opgeruimd met tanks. Er ontstaan grote kale vlakten in de stad. Dit zou zijn in verband met de mogelijkheid dat de Duitsers hier nog eens terugkomen en de brokstukken zouden gebruiken voor verdedigingswerken. Voor enige nachten moeten in de omgeving van Nijmegen Duitse parachutisten zijn neergekomen in Amerikaanse uniformen. De voedseltoestand en verlichting en verwarming is nijpend op 't ogenblik. De meesten kunnen terwijl het vriest de kachel niet eerder dan 's avonds 5 uur aan doen. We kunnen zeggen we leven nog, doch enige luxe is nergens te vinden. Morgen gaan de Engelse soldaten een diner gebruiken in onze eetkamer. Ze worden dan bediend door officieren. Dit is zo de gewoonte met Kerstfeest.

25 December

Vandaag hebben 80 Engelse militairen Kerstfeest in onze eetkamer gevierd. Het diner begon om 12.30 's middags en het feest was om vijf uur afgelopen. Er heerste een opgewekte

² Inval België: Ardennenoffensief (jp)

stemming, ze hebben veel gezongen, gerookt, bier gedronken. Er was ook thee met gebak.

Nadat de officieren hadden bediend, moesten ze ook daarna alles opruimen en de eetzaal aanvegen en stoffen, wat ze keurig hebben gedaan. Wij hebben die dag geluncht en gedineerd in drie kamers verdeeld en had elk van ons één tafel te presideren en te verzorgen. De kerstdagen zijn in verband met de oorlog nogal rustig verlopen.

27 Decembermorgen

Veel onrust in de lucht boven Nijmegen, het afweergeschut was telkens in werking, het was een slechte nacht. Op één der kerstdagen zijn de twee gevangenen in ons fietshok ontsnapt over de vliering. Vandaag is er echter weer een andere gevangene in. Vanmiddag aan de lunch hadden we geen eten, de bakker kwam maar niet en toen we er om 11.30 uur heen gingen bleek de bakker geen brood te hebben en om 13.30 uur was eerst het brood gaar en zo wisten we niet wat we moesten eten en hebben we brood bij de Engelsen gebedeld en zo hadden voor het eerst witbrood op tafel, tot ons aller vreugde.

In Wijchen is een vliegende bom neergeschoten, zonder veel narigheid te veroorzaken.

Wij zijn erg blij als een Engelsman zich over ons ontfermd en ons een kleine versnapering geeft. Voor de oorlog zouden we daar te hoogmoedig voor zijn en dachten we 'Dat kan ik zelf wel kopen'.

28 December

Vanavond hoorden dat de twee ontvluchte gevangenen zijn gesnapt en teruggebracht in ons fietshok. Vandaag weer enige vliegende bommen over Nijmegen.

31 December

Alle dagen gaan er nu veel vliegende bommen over, waarop buiten Nijmegen wordt geschoten. Men sprak gisteren van 20 vliegende bommen. Ook vallen nu weer granaten op Nijmegen. De voedseltoestand is nog nijpend. Ook wordt nu weer voor de derde maal collecte voor de getroffen en gehouden. Ze hebben aan alles gebrek

1 Januari 1945

Veel vliegende bommen, veel luchtgevechten, een vliegtuig ging lager dan de huizen, ik zag het hakenkruis er op, heel groot.

7 Januari

Alle dagen nog veel kanongebulder om ons heen, nu en dan luchtgevechten, vliegende bommen, veel grote tanks de straat, in de stad voelt men steeds nog door en door dat we midden in het oorlogsgeweld liggen. Men zegt dat de grote vijver voor de

Plasmolen door de Duitsers is leeggemaakt en er zware bunkers in zijn gebouwd die nog vol Duitsers liggen en in de bossen van de Jansberg er tegenover ook veel Duitsers, die 's nachts naar de bunkers gaan om voedsel te brengen. Overdag is dus die buurt Engels en 's nachts Duits.

9 Januari

Toestand zelfde. Voedseltoestand op Berkenoord nijpend, we lopen veel met een hongerige maag. In een groot gezin als hier is het moeilijker omdat in een klein gezin hier en daar gemakkelijker wat is te halen. Weer drie winkelmisjes op weg naar huis door een granaat gedood. Mannen en kinderen vallen op ons bos aan, een heel gedeelte is al verwoest. De tuinman moest juist 50 mannen weggagen. Een oude man die ook om hout kwam, maakte de opmerking toen hem werd gezegd weg te gaan 'En dat is nu Vrij Nederland'.

Hem werd toen geantwoord 'Hoe had u zich dan Vrij Nederland voorgesteld?'. 'Hoe zou u het vinden als wij eens in jullie tuin kwamen hakken?'.

12 Januari

Nog steeds gevaarlijk in Nijmegen door granaten, vooral nu bij het Wijlermeer nabij Nijmegen een klein offensief door de Canadezen is begonnen. De laatste dagen weinig vliegende bommen. De bakker zegt we gebruiken per dag nog te veel brood, nu moeten we van vier snee, tot drie dunne sneetjes overgaan.

Gisteravond heeft de politie vier mannen bij ons opgehaald, die bomen uit ons bos afkappen om brandhout te stelen. We kunnen dit natuurlijk niet toestaan, anders staat er in een paar weken geen bos meer, zoveel mannen en kinderen hakken er maar op los. Doch we kunnen ons dit in de barre kou wel indenken. Overal dringen de mensen tuinen binnen en hakken maar bomen om, behalve niet bij zichzelf.

13 Januari

De gehele nacht zwaar kanongebulder en bommen op een afstand. Dit waarschijnlijk in verband met het offensief bij Nijmegen. Zo juist voelde ik weer trillingen van bommen. De militairen lijden nu ook veel koude.

19 Januari

Dag en nacht, maar vooral in de nachten steeds veel kanongebulder, de laatste dagen geen granaten in de stad. Het voedsel iets beter, nu en dan echt wittebrood. Onze gedachten zijn dag en nacht bij hen in het bezette gebied die zo moeten lijden en we kunnen op het ogenblik niets voor hen doen dan voor hen te bidden en ik hoop dat zij de beproeving

kunnen doorstaan en hun kracht zoeken waar alleen ware steun is te vinden, dicht bij onze Heiland.

21 Januari

Veel kanongebulder om ons heen, de ramen en deuren schudden hevig. Ergens in de omgeving is een vliegende bom neergekomen.

Zo nu en dan spreekt men mensen die alles kwijt zijn. Zij vertellen dat toen zij eerst in kelders waren gebracht, waar ze geen vork, geen lepel, letterlijk niets hadden, er toch gegeten moest worden. Er werd een blik peren met sap doorgegeven, omdat er geen eetgerei was was een ieder genoodzaakt een greep met de hand er uit te halen en men deed het, er zat niets anders op. Verhalen van branden in de stad. Wat een ellende. Weer anderen, twee meisjes dachten dat Millingen nabij Nijmegen vrij was en gingen naar Beek en zo kwamen ze ongemerkt midden in de oorlogszone, diepe tankvallen, Engelsen lagen daar tegen de wallen de wacht te houden. Toen plotseling vlogen Duitse en Engelse granaten heen en weer, doodangstig kropen ze in de sloten. Toen werden ze door de Engelsen opgemerkt, die hen wenkten daar te komen. Met fiets en al kropen ze over de straat naar hen toe. Doch toen waren ze gevangenen van de Engelsen, die eerst grondig moesten onderzoeken of ze geen spionnen waren. Ze moesten 's nachts in Beek slapen en de volgende morgen werden ze naar Nijmegen gebracht en verder onderzocht of alles betrouwbaar was. Na dit alles hebben ze niet weer geprobeerd naar Millingen te gaan, dat echter nog in Duitse handen is.

We hebben nu weer onder de soldiers kennism gemaakt met een Engelse Zondagschoolonderwijzer, een aangenaam mens. Ik kreeg in 't Engels het Evangelie van Mattheus en hij schreef het 'Onze Vader' in 't Engels voor mij over.

25 Januari

Gisteren voor het eerst, sinds dagen niet, weer zes granaten midden in de stad. Vanavond zag ik weer een vliegende bom laag overgaan in Zuidelijke richting. Voor twee dagen kwam één neer in Grave, door de vorst bleef de motor stil staan en niet na 15 seconden. Er is dag en nacht veel kanongebulder om ons heen, de ramen en deuren schudden veel, soms schrikken we er nog van door dit plotselinge geluid, we leven in een toestand dat we weten plotseling dood of verminkt te kunnen zijn en gaan we ons gewoon uitkleden en naar bed en hebben een gevoel van aanvaarden. Altijd denken en bidden we voor allen en in het bijzonder voor onze familie in 't bezet gebied.

4 Februari

De laatste weken geen granaten boven de stad. We zijn zeer onder de indruk van het grote aantal vliegende bommen dat over

ons huis dreunt in Zuidelijke richting, die soms Westelijk gaan. Veel wordt er op geschoten en is het gebulder een hels lawaai, in de avond is het tevens een fantastisch gezicht door het aantal lichtkogels. In Bergharen voor kort nog een vliegende bom neergekomen, enige huizen stuk, enige gewonden. De nachten zijn tegenwoordig bijna onmogelijk door het vele gerij van de tanks en geschutswagens. Overdag is het zo druk op straat door militair verkeer dat oversteken levensgevaarlijk is. Dag en nacht veel kanongebulder. Nog steeds slapen velen in Nijmegen met hun dagkleding aan. Velen blijven dag en nacht in de kelder, men spreekt van kelderziekte, hebben niet de prikkel boven de grond te komen.

6 Februari

Weer enige mensen in de stad gedood door granaten. Een gedeelte van de Graafsche weg is met zand of sintel bedekt om de straat te beschermen door het drukke vervoer van grote tanks. Door het opeen wonen in kelders is er als het ware een luizenplaag ontstaan. Ieder daarin moet zich onderwerpen aan behandeling bestuiving anti-insectenpoeder.

8 Februari

Vannacht drommen Engelse vliegtuigen over, men zegt bombardement boven het Reichswald. Het front in Nijmegen is nu, na dagen overal verkeer langs de wegen, in volle werking en men zegt dat dit vier dagen zal duren. Het bonst voortdurend op ramen en deuren en we liggen te zwiepen in ons bed en slapen weinig door het geweld doch we hebben nu meer het gevoel van aanvaarden. We weten het moet, wil de bevrijding komen en in de eerste plaats voor onze Noordelijke landgenoten, en ook voor onze dappere Limburgers die zo lijden. De radio is hier soms niet te verstaan door het gebons van het geschut.

9 Februari

Vandaag rustig om ons heen, in de stad vielen weer Duitse granaten, men spreekt van vele gewonden en ook doden. Bij de bevrijding³ van Kleef, Goch en een groot gedeelte van het Reichswald hebben de Engelsen en Amerikanen maar weinig verliezen aan doden en gewonden. Weer vele Duitse krijgsgevangenen binnengebracht. De steenfabrieken in de Ooijpolder bij Nijmegen zaten nog vol Duitsers, die nu gevangen zijn genomen.

Vanavond, de zoeklichten zoeken steeds het luchtruim rond, plots voor achten overal met daverend geluid de kanonnen in werking, angstig, doch groots vuurwerk.

In en om Nijmegen staat alles stampvol met gevechtswagens, tanks, transportwagens, overal opnieuw inkwartiering. De bevolking zorgt goed voor hen, zo goed zij kan.

12 Februari

De stad en omgeving is volgepompt met militaire wagens, schepen, geschut en men spreekt van 250.000 militairen in en om Nijmegen, overal inkwartiering. Waarschijnlijk in verband met dit groot aantal mensen weinig aardappelen. Wij hebben al in drie dagen geen aardappelen gehad, we trachten iets te lenen van onze Engelse militairen, doch zij kregen nu meer brood omdat ze bijna geen aardappelen hadden. Overdag en 's nachts is er nu veel minder kanongebulder, al worden we 's nachts er nog dikwijls door wakker geschud. Veel vliegende bommen, die angstig laag overkomen en dikwijls komen ze in Bergharen terecht. We wachten nog tevergeefs op goede roomboter, al zijn we dankbaar nu steeds margarine te hebben.

16 Februari '45

Vandaag het transport iets minder druk langs de weg, de stad overvol van grote tanks voorzien van ijzeren knuppels vooraan, die op de mijnenvelden de mijnen stuk slaan. De stad vol rijdende schepen. Geschutswagens met radio-ontvangtoestellen, antennes. Vele wagens zijn doorschoten. Vandaag weer vele Duitse krijgsgevangenen in de stad, soms zingen ze nog 'We varen naar Engeland'. De Nijmegenaren verdragen dit niet en gooien met stenen. Vandaag Duitse gewonde burgers hier gebracht en worden zij ondergebracht in ziekenhuizen. Er komen meer kolen/brandstof aan, nu hebben we al meer gas en men zegt we krijgen ook gauw meer electriciteit. Dagelijks gaan er nog vliegende bommen over en komen nogal eens neer in de dorpen in de omgeving. We gaan nu een Rode Kruisbrief verzenden naar 't bezet gebied van 25 woorden. In vijf en een halve maand hebben we al niets van onze familie gehoord.

19 Februari '45

Bij mijn tandarts hoorde ik vanmorgen hoe zij het bij de intocht van de Engelsen hier, de 17^e Sept., het hadden gehad. 's Avonds hoorden zij opeens schieten vanuit hun voortuin. Zij gingen voorzichtig kijken en zagen dat het geen moffen maar Amerikanen waren. De tandarts en gezin gingen gauw in de kelder, maar een paar uur later hoorden zij een ruitje van de voordeur inslaan. Ze gingen erheen en hoorden bevel de voordeur open te maken, want ze wilden een bunker van zijn huis maken. Meteen werd er al een Amerikaanse gewonde binnengebracht, die in de loop van de nacht daar overleed.

Verder werden er Duitse krijgsgevangenen binnengebracht en werden mitrailleurs in de kamers beneden opgesteld. Daar het voor de dr. en gezin in de kelder gevaarlijk was bij het afschieten moesten ze verblijven op de eerste etage en werden streng bewaakt in verband met spionage. Moesten ze naar de WC, een wacht ging mee. Zo zijn ze daar gebleven tot zes uur in de morgen. In de nacht werd het zo spannend, dat de Amerikaanse commandant tegen de tandarts zei dat de Duitsers hen hadden omsingeld en afsprak, indien hij sneuvelde, hij zijn begrafenis graag zo en zo had. Tegen het gezin zei hij 'I am sorry', dat het hem zou spijten als zij ook zouden verongelukken. Toen wist de familie dat zij in groot levensgevaar was. Maar ze mochten wegens spionage het huis niet verlaten. Doch zes uur in de morgen week het gevaar en trokken de Amerikanen zich in de achtertuinen terug. In de loop van de middag zag de tandarts in de straat tegenover zijn huis een Duitse patrouille sluipen langs de huizen. Daarna kwamen de Amerikanen en stelden zich weer op in de voortuin en werd het heen en weer een waar gevecht en vlogen de kogels door het huis, de lamp vloog in scherven, het snoer van de radio werd in tweeën geschoten, kortom het huis werd doorzeefd met kogels. De familie zat toen weer in de kelder. Donderdag is de familie naar een ander gedeelte van de stad vertrokken en later naar een dorp in de omgeving. Tijdens hun afwezigheid is ook nog een granaat in het huis terechtgekomen en veroorzaakte brand, een kamer brandde uit. En zulke verhalen zijn er veel. Gisteren is een vliegende bom in het Waterkwartier te Nijmegen terecht gekomen. Vier mensen dood, 30 gewonden en enige huizen stuk. Nu er hier een is gevallen hebben we langzamerhand meer schrik voor deze vliegende bommen die ontzettend laag over ons huis dreunen. De hond van mevr. Beckman is overreden. Vele huisdieren komen nu door het overvolle verkeer om het leven. Vele Engelse militairen die de gehele dag hebben gewerkt moeten ook een gedeelte van de nacht overwerken, omdat andere soldaten zoveel moeten aanvoeren naar het front bij Kleef. Ze zien er wat vermoeid uit. Het schoeisel van de Nederlanders is soms dieptreurig om aan te zien, je ziet bijv. aan de ene voet een oude afgetrapte bruine schoen en aan de andere voet een oude afgetrapte zwarte schoen.

22 Februari '45

Vandaag een jaar geleden het bombardement van Nijmegen. Dat was een ontzettende ramp en zijn er vele mensen levend verbrand, vele verminkten en een groot gedeelte van de stad in puin, we waren ontzet bij deze puinhopen. Nu bij de bevrijding van Nijmegen 17 September, door de Engelsen hier, zijn er veel minder mensen in de vlammen omgekomen, ze konden de brand zien aankomen en gingen te voren, al was het dikwijls onder

³ bevrijding: verovering (Duits gebied, jp)